

ผลของการใช้นวัตกรรม "วงล้อเตือนไตเสื่อม" ต่อความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับ

โรคไตเรื้อรังในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน

THE EFFECT OF AN INNOVATION “WARNING RENAL IMPAIRMENT WHEEL”

ON KNOWLEDGE AND ATTITUDES TOWARDS CHRONIC KIDNEY DISEASE IN DIABETES

MELLITUS AND HYPERTENSION PATIENTS

ศุภวรรณ ยอดโปร่ง^{1*} ชินกรณ์ แตนกาไสย² สุภิญญา สุขรอด³และ ภาวิณี วิพัชกร⁴

^{1,4}วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช พิษณุโลก ²วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

³โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกร่าง พิษณุโลก

*corresponding author e-mail : Pengawin.109@gmail.com

บทคัดย่อ

โรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่มีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นทั้งในประชากรโลกและประเทศไทย และหากผู้ป่วยมีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ไม่เหมาะสมกับโรค ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนตามมา ซึ่งหนึ่งในภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญ คือ โรคไตเรื้อรัง โดยในระยะแรกจะไม่พบอาการผิดปกติ จนการเสื่อมของไตได้ดำเนินเข้าสู่ระยะสุดท้าย จึงจะแสดงอาการ และไม่สามารถรักษาหรือฟื้นฟูสภาพของไตให้กลับคืนมาได้ โดยผู้ป่วยที่มีปัญหาโรคไตเรื้อรังจะต้องได้รับการรักษาที่ซับซ้อน ยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายสูง และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต เช่น การได้รับการบำบัดทดแทนไต การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม และการล้างไตทางหน้าท้องอย่างต่อเนื่อง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้นวัตกรรม “วงล้อเตือนไตเสื่อม” ต่อความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโรคไตเรื้อรังในผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนทางไต ตำบล บ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 82 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ความรู้และทัศนคติ เกี่ยวกับภาวะไตเสื่อมของผู้ป่วยโรคเบาหวานและหรือโรคความดันโลหิตสูง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่าภายหลังจากการใช้นวัตกรรม ผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนทางไต ระยะที่ 1-4 มีคะแนนความรู้อยู่ในระดับดีมากเดิม ร้อยละ 46.34 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 73.17 และมีคะแนนทัศนคติที่ดีจากเดิมร้อยละ 50 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 89.02 ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายได้ว่าการแจ้งผลระดับภาวะไตเสื่อมตามนวัตกรรม “วงล้อเตือนไตเสื่อม” ให้กับกลุ่มตัวอย่างทราบ รวมทั้งการบอกอาการและอาการแสดงของภาวะไตเสื่อมในแต่ละระดับและการให้คำแนะนำตามสีของระดับภาวะไตเสื่อม ทำให้ผลลัพธ์ทางด้านความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโรคไตเรื้อรังเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : ผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ภาวะไตเสื่อม นวัตกรรม

Abstract

Hypertension and diabetes, non-communicable diseases have been increasing worldwide and Thailand. When hypertension patients have inappropriate behaviors, the serious complication consequent. Chronic kidney disease is the crucial complication among these patients. They know this problems when they confront the end stage of condition that the condition could not recovery because of no symptom of the first stage of kidney disease. The treatments of chronic kidney disease are complicated, expensed high cost and effected quality of life such as renal replacement therapy, hemodialysis or continuous

peritoneal dialysis. The purpose of this study was to examine the effect of an innovation “Warning renal impairment Wheel” knowledge and attitude among 82 patients with hypertension and diabetes diseases, who had renal impairment at Ban Krang District, Muang, Phitsanulok Province. The instruments composed of an innovation “Warning renal impairment Wheel and knowledge and attitude interview questionnaires among renal impairment in patients with hypertension and diabetes diseases. The data were analyzed using descriptive statistic. The results showed that: after implemented an innovation “Warning renal impairment Wheel”, scores of knowledge level was increased from 46.34 percent to 73.17 percent and scores of attitude level was increased from 50 percent to 89.02 percent. It can be summarized and discussed that an innovation “Warning renal impairment Wheel” implementation for renal impairment education including sign and symptoms or condition of this disease improved knowledge and attitude among chronic kidney disease patients.

Keywords : diabetes mellitus hypertension renal impairment innovation

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่มีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นทั้งในประชากรทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย โรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวานเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และในปี พ.ศ. 2568 ทั่วโลกคาดว่าจะมีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงประมาณ 1.56 พันล้านคน สหพันธ์โรคเบาหวานนานาชาติรายงานว่า ปี พ.ศ.2558 มีจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานทั่วโลก 415 ล้านคน และคาดว่าในปี พ.ศ. 2583 จำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานทั่วโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 642 ล้านคน (สำนักงานโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค , 2559) ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากปัจจัยการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนในชุมชน ซึ่งมีพฤติกรรมรับประทานอาหารไม่เหมาะสม เช่น การรับประทานอาหารโซเดียมสูง อาหารที่มีไขมันสูง อาหารที่มีคาร์โบไฮเดรตสูง อาหารที่มีน้ำตาลสูง เป็นต้น พฤติกรรมสูบบุหรี่ พฤติกรรมดื่มสุรา พฤติกรรมจัดการความเครียดไม่เหมาะสม (วิไลวรรณ ทองเจริญ, 2558) จากพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ไม่เหมาะสมกับโรคจึงทำให้เกิดผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดและระดับความดันโลหิตได้ ส่งผลทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนตามมา ซึ่งหนึ่งในภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้น คือ ภาวะไตเสื่อม ซึ่งระยะแรกของโรคไตเสื่อมจะไม่พบอาการผิดปกติแต่จะตรวจพบเมื่ออาการของโรครุนแรงแล้ว เมื่อโรคเข้าสู่ภาวะไตวายระยะสุดท้าย ผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม การล้างไตทางช่องท้องแบบต่อเนื่อง ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและประเทศต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก (สำนักงานโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, 2559)

จากข้อมูลอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงในระดับโลกตั้งแต่ปี 2558 – 2560 สำหรับประเทศไทยพบอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวานตั้งแต่ปี 2558 – 2560 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนี้ 5,298.74, 5,346.02, 5,736.26 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ ร้อยละของผู้ป่วยที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้คิดเป็นร้อยละ 83.85 , 81.80 และ 78.97 ตามลำดับ และอัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงในปี พ.ศ. 2558 – 2560 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ 10,854.92, 11,194.18, 10,854.92 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ ผู้ป่วยที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ร้อยละ 57.00 , 58.25 และ 57.09 ตามลำดับ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ , 2561) ส่งผลให้พบผู้ป่วยโรคเบาหวานมีภาวะแทรกซ้อนทางไตมากที่สุดถึงร้อยละ 42.9 รองลงมาเป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนทางไต ร้อยละ 26.8 (สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย, 2555) สำหรับจังหวัดพิษณุโลกมีอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวาน ตั้งแต่ปี 2558-2560 จำนวน 6,281.81 , 6,331.92 และ 7,176.24 ต่อแสนประชากร และมีร้อยละผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนทางไตตั้งแต่ปี 2558-2560 จำนวน 2.86, 7.64 และ 13.43 ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก , 2561) อัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง